

УДК

ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, ЯК ГОЛОВНИЙ КРИТЕРІЙ ПІДГОТОВКИ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДСНС УКРАЇНИ

Харламова Ю. Є., ад'юнкт НУГЗУ

Постановка проблеми. Конституцією України визнано, що безпека людини, її життя і здоров'я, то є найвища соціальна цінність. Кожний громадянин України має конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ці невід'ємні конституційні права і свободи людини і суспільства в цілому є об'єктами національної безпеки України.

З цією метою, а саме для захисту населення, в Україні були створені сили реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру. До їх складу ввійшли відповідні аварійно-рятувальні служби та підрозділи центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання [1].

Удосконалення правового регулювання підготовки кадрів у сфері цивільного захисту було й залишається на сучасному соціально – економічному й внутрішньополітичному етапі розвитку України досить важливою проблемою. Постійно фіксується поява нових надзвичайних ситуацій, які спричиняють значні людські втрати, матеріальні і моральні збитки людині, суспільству та державі.

Активні заходи, що застосовуються нашою державою для вступу до європейського та світового простору (наприклад, проведення фінальної частини Євро – 2012), зумовлюють необхідність підвищення рівня знань, вмінь та навичок працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі ДСНС України). Відтак реальний стан справ кадрового забезпечення ДСНС України задля якісного виконання своїх обов'язків обумовлює потребу якісного оновлення кадрового потенціалу ДСНС України

шляхом докорінного реформування організації й правового регулювання професійної підготовки кадрів нової формації.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених у своїх працях розглядали різні аспекти проблеми цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (далі НС) техногенного і природного характеру, а саме: Ю. Аболенцев, А. Альгіна, В. Акімов, В. Боделан, М. Брушлинський, Ю. Воробйов, О. Гайдук, Ю. Глуховенко, П. Гусев, В. Доманський, С. Засунько, Н. Клименко, О. Копан, В. Люблін, Б. Касимов, Г. Рева, П. Савельєв, О. Труш, В. Франчук. Але саме аналіз та удосконаленням підготовки кадрів для ДСНС України залишиються ще поза увагою вчених.

Виклад основного матеріалу. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) визначає, що ДСНС України є центральним органом виконавчої влади [1]. У статті 3 Конституції України зазначається, що безпека людини, її життя і здоров'я, то є найвища соціальна цінність. Кожний громадянин України має конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ці невід'ємні конституційні права і свободи людини і суспільства в цілому є об'єктами національної безпеки України. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй [2].

Держава повинна створювати такі державні органи управління та контролю, у яких би на першому місці було би виконання цієї статті Конституції. Для того, щоб виконати вимоги Конституції України, а саме, забезпечувати життя та здоров'я довкілля, необхідний потужний, надійний та досвідчений кадровий потенціал служби цивільного захисту. Який зможе якісно провести превентивні та запобіжні заходи для убезпечення життя та здоров'я людей та збереження у повній мірі матеріальних цінностей. Натомість стан кадрового забезпечення ДСНС України перебуває не на належному рівні. Це пов'язано з багатьма факторами: нераціональною

втратою досвідчених практиків та науковців, розмитістю професійних навичок та знань, нестабільністю та недосконалістю соціально – правового статусу працівника служби цивільного захисту, недосконалістю інститутів наставництва, нестабільністю та частою змінністю чинного законодавства, через постійне реформування органу. Престиж працівника служби цивільного захисту неухильно падає. Це пов'язано з поетапним позбавленням більшості пільг, збільшенням строку вислуги, зміною компенсаційних виплат у зв'язку з виходом на пенсію, позбавленням повноважень.

Для того щоб підняти престиж працівника служби цивільного захисту та забезпечити якісне виконання вимог Конституції необхідно почати реформування з самого фундаменту цього питання, тобто переглянути організацію вищої освіти та чинне законодавство з цього питання.

Державна організація підготовки кадрів ДСНС України є особливим напрямом політики держави у двох сферах управління: у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації та вищої освіти.

Процес навчання фахівців ДСНС України є специфічним видом діяльності, який підпорядковується певним правилам та має свої специфічні закони і закономірності. Які в свою чергу, визначають порядок досягнення у дидактичному процесі цілей і задач навчання працівників з цивільного захисту, сприяють ефективному управлінню навчальною діяльністю, дають можливість передбачити результати навчально-виховної роботи і науково обґрунтувати та оптимізувати зміст, методи та форми навчання на сучасному етапі становлення ДСНС України.

Основні ідеї сучасної педагогічної концепції навчання фахівців ДСНС України полягають у наступному:

- націленість навчання на формування всебічно гармонійно-розвинутої особистості працівника служби цивільного захисту, його індивідуальності, яка збагачена загальнолюдськими цінностями і мораллю та готова захищати життя та здоров'я людей, збереження їх матеріальних цінностей;

- єдність організації навчально-пізнавальної, службової та творчої діяльності працівника служби цивільного захисту як умови формування ведучих рис особистості;

- єдність навчання, виховання, розвитку та психологічної підготовки, яка вимагає розглядати навчання, як специфічний спосіб виховання і надавати йому розвиваючий та виховний характер;

- оптимізація змісту, методів і форм навчання;

- гуманізація, демократизація та гуманітаризація процесу навчання;

- впровадження у практику навчання працівників служби цивільного захисту педагогіки співробітництва;

- психологічне забезпечення логіки побудови навчально-виховного процесу, організації та здійснення бойової та гуманітарної підготовки;

- діагностичне задавання цілей навчання і якості їх досягнення .

Знання цих ідей сучасної педагогічної концепції сприяє створенню процесу навчання більш свідомим, ефективним, оптимальним. Але необхідно знати та пам'ятати про прояви у навчальному процесі також і психологічних, фізіологічних та інших закономірностей [3].

Організація вищої освіти в історично – гносеологічному розумінні постійно видозмінює свою змістовну структуру, оновлюється новими методами навчання, що, у свою чергу, створило умови для збереження й забезпечення спадкоємності накопиченого поколіннями наукового знання, але головне – експонентного його розвитку й поширення за допомогою освітніх систем.

Інколи гносеологічні протиріччя обумовлюють інтенсивне вироблення не тільки нового стилю мислення, але й теоретико – методологічних підходів до організації вищої освіти, оскільки саме в процесі навчання закладаються новітні понятійні категорії, ґрунтуючись на які можливо забезпечити підготовку кадрів на новому якісно новому рівні [4].

На теперішній момент необхідно забезпечити випереджувальною підготовкою фахівців для ДСНС України, тому що поки майбутні кваліфіковані фахівці служби цивільного захисту закінчують вищий навчальний заклад, та база, яка тримається на законодавчих документах вже 3 рази докорінно змінюється. Також треба забезпечити виділення пріоритетних напрямів у підготовці кадрів, внесення відповідних коректив у систему управління освітою, матеріально – технічне, організаційно – правове, соціально – психологічне й т.п. забезпечення впровадження освітніх систем і методик. Проте через нестабільність чинного законодавства реалізація зазначеної пропозиції певний час може бути ускладнена.

На сьогоднішній день існує вісім принципів навчання: 1) науковість; 2) свідомість; 3) активність і самостійність тих, хто навчається; 4) наочність у навчанні; 5) навчання на високому рівні складності; 6) систематичність, послідовність і комплексність навчання; 7) міцність опанування знаннями, навичками та вміннями; 8) колективізм та індивідуальний підхід у навчанні [4].

Досвід діяльності навчальних закладів ДСНС України свідчить, що головними напрямками роботи в них поступово стають:

- технологічне забезпечення навчального процесу;
 - підготовка фахівців для підрозділів ДСНС на базі технічних засобів лабораторій, сучасних методик реєстрації і прогнозування надзвичайних ситуацій з використанням технічних даних, GPS-технологій, математичних моделей розвитку надзвичайної ситуації;
 - використання в навчальному процесі сучасних методик обробки зображень, отриманих з космічних апаратів із сенсорами високої та середньої роздільної здатності, геоінформаційних технологій, сучасної комп'ютерної техніки і програмного забезпечення.
- Можливості для реалізації сучасного забезпечення навчально-виховного процесу в системі освіти закладені у:

- створенні широких комп'ютерних інфраструктур з виходом на зовнішні комп'ютерні мережі;
- використанні персональних електронних обчислювальних машин для створення автоматизованих навчальних систем та інтелектуальних навчальних систем;
- впровадженні дистанційного навчання як сучасної форми навчання із застосуванням високоефективних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Впровадження вищезазначеного дає можливість:

- оперативно отримувати різноманітну інформацію, накопичувати знання, акумулювати інтелектуальний потенціал професійної освіти та науки;
- забезпечити якісну підготовку фахівців ДСНС України усіх освітньо – кваліфікаційних рівней на базі індивідуалізації, особистісної орієнтованості навчання як одного з основних засобів розвитку творчих здібностей курсантів (слухачів) та самостійного здобуття ними у процесі своєї підготовки знань, умінь і навичок;
- комплексно перебудувати навчально-виховний процес у навчальних закладах з метою його інтенсифікації та зниження вартості;
- підвищити ефективність наукової діяльності в вищих навчальних закладах, передусім за рахунок оперативного отримання сучасних наукових матеріалів і використання наукового інформаційного потенціалу вищої школи, науково-дослідних установ та організацій.

Проте, незважаючи на те, що технологізація вищих навчальних закладів сприяє підвищенню його ефективності, якості підготовки фахівців рятувальної служби, новітні педагогічні технології впроваджувалися у навчальний процес з певними труднощами [3].

Поряд з технологізацією навчально – виховного процесу необхідно також звернути більше уваги на вивчення іноземних мов, а саме англійської. Тому що вона одна з найпоширеніших мов у світі, особливо як друга мова та мова міжнародного спілкування. Якщо Україна хоче вступити до

європейського простору, то це необхідність, якою не можна знехтувати. Всі фахівці ДСНС України повинні володіти хоча б базовими складовими курсу англійської мови.

Реформування організації вищої освіти вищих навчальних закладів ДСНС України повинна торкатись не лише курсантів та слухачів, але і науково – педагогічних працівників. Все частіше зустрічається явище малодосвідченості саме викладачів. Це відбувається тому що, викладачі багато уваги приділяють саме більш глибокому теоретичному вивченню дисциплін, хоча повинні б були знати як організовується служба у підрозділах. Для цього необхідно хоча б раз у 3-5 років направляти їх до практичних підрозділів за тим фахом, який вони викладають та бачити як все відбувається зсередини. Для того щоб мати уяву та викладати майбутнім працівникам служби цивільного захисту саме реальне положення речей, яке відбувається у підрозділах підпорядкованих ДСНС України, тим більше що цей орган виконавчої влади уже вкотре реорганізовується.

Висновки. Для того щоб фахівці ДСНС України могли якісно виконувати свою роботу, аспекти якої зазначені у Конституції України, необхідно забезпечити випереджувальною підготовкою фахівців для ДСНС України, виділення пріоритетних напрямів у підготовці кадрів, внесення відповідних коректив у систему управління освітою, матеріально – технічне, організаційно – правове, соціально – психологічне й т.п. забезпечення впровадження освітніх систем і методик. Також необхідно звернути увагу на кваліфікацію науково – педагогічного складу, забезпечити їм проходження практики у територіальних підрозділах для підвищення практичних навиків та на вивчення іноземних мов, а саме англійської.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про Державну службу України затверджене указом Президента України №20/2013 від 16 січня 2013 « Про Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій»

2. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
3. Підгайний А.В. Становлення та розвиток системи підготовки офіцерських кадрів МНС України наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.: дис. канд. істор. наук.: 20.02.22. – Спб., 2009. - 160
4. Кацалап Л.С. Нормативно – правове забезпечення підготовки кадрів органів внутрішніх справ України: автореф. дис. канд. юр.наук.: Спб., 2012. - 20